

Hvad er en salme?

Salmer er en vigtig del af den danske kulturarv. De synges i kirken, men de bruges også i skolen, ved møder, højtider og ved familiefester. Nogle salmer er stort set ukendte uden for kirkerummet. Andre salmer er en del af vores fælles historie og tradition. Salmen *Altid frejdig, når du går* hænger eksempelvis for mange ældre sammen med 2. verdenskrig. Den er blevet et symbol på modstanden mod tyskerne. I østen stiger solen op er en kendt morgensang, men det er også en salme. Som fast tradition til jul danser mange familier om juletræet og synger julesalmer.

Allerede de første kristne brugte sange til at styrke deres fællesskab og tro. Disse sange blev enten kaldt for salmer, hymner eller åndelige sange.

Det kan være svært at definere salmegenren og ikke mindst trække en præcis grænse mellem religiøse sange og salmer. Det er naturligvis salmer, der står i salmebogen, men omvendt har Den Danske Salmebog ikke patent på salmerne. Grænsen mellem salmer og religiøse sange er derfor flydende, men man kan opsætte en række krav til salmer, der vil gøre sig gældende i Den danske folkekirke. Disse fire krav er de vigtigste, men ikke de eneste:

En salme er defineret ved at være en sang, der handler om Gud. Det kan være en bøn, en klagesang eller en lovprisning, hvor mennesket henvender sig til Gud. Det kan også være en forklaring på noget i kristendommen – fx en lille del af Bibelen.

En salme skal fortælle om Gud på en måde, der passer med kirkens vigtigste skrifter. En sang, der handler om reinkarnation, er derfor ikke en salme.

En salme er poetisk og sangbar, så den kan synges som fællessang i kirken.

En salme kan godt digtes med en konkret eller personlig situation i tankerne, men den må ikke blive så konkret, at det kun er dem, der kender salmedigteren, der føler sig inddraget i salmens budskab.

Thomas Kingo og Vedbygård

En af de største salmedigtere fra Baroktiden i Danmark er Thomas Kingo (1634-1703). Som ung studerede han teologi og endte som biskop. Han skrev og udgav to værker med salmedigte. Disse gjorde ham til datidens ubestridte største salmedigter og i 1635 pålagde Kong Christian d. 5., at han udarbejdede en ny salmebog. Den udkom i 1699 med 85 Kingo-salmer og repræsenterer et højdepunkt i samtidens lyrik. Fra 1659 og to år frem boede Kingo på Vedbygård. Her underviste han godsforvalteren Karsten Aktes to børn. Sammen med godsejerens to sønner og Karsten Aktes levede Kingo et muntert ungdomsliv. Han lærte blandt andet at fægte, hvilket der findes en rigtig spændende historie om. Den fortæller om det skudsår han fik på Vedbygård, da han forsøgte at forhindre en svensk soldat i at stjæle en hest. Kingo fægtede og kæmpede mod den svenske soldat, men blev skudt i hovedet, og kuglen røg gennem kinden og ud gennem munden. Han overlevede, men levede med smerter resten af sit liv.

Vedbygård er en stor herregård i Ruds Vedby. Herregården har haft mange forskellige ejere, men især slægten Rod har haft gården som deres hjemsted og har præget byens historie. Bla. er byens navn et levn fra dengang slægten Rod ejede Vedbygård, Ruds Vedby.

Læs dagens afsnit i *Julemysteriet* og vis evt. billederne undervejs.

Udpeg, hvor Ruds Vedby ligger. Sæt dagens klistermærke på. (Se plakat med datoer på side 6-7).

JULESALME ELLER JULESANG - HVAD ER FORSKELLEN?

Samtale

Hvad er en salme? Aktivér elevernes forforståelse. Fortæl om salmer. (Se mere i baggrundsmaterialet).

En sang kaldes en salme, når den:

- handler om Gud og/eller fortællinger fra Bibelen.
- handler om kristendom, ikke fx buddhismen eller Thor og Odin.
- kan synges sammen i kirken.
- handler om følelser eller situationer, som alle mennesker kan sætte sig ind i.

Aktivitet

Lav en brainstorm over julesange/salmer, som eleverne kender. Det kan gøres fælles eller to og to.

(Brug evt. listen fra kopiark 14 som hjælp). Kan eleverne ikke komme på julesange/salmer, kan man hente hjælp fra listen på kopiark 14. Kopiark 15 rummer samme liste, men sorteret i sange og salmer til lærerens brug.

Den nemme

Lav to kolonner på tavlen - en til sange og en til salmer. Skriv de sange/salmer eleverne har fundet på tavlen og vurder i fællesskab, om det er en salme eller en sang ud fra ovennævnte kriterier.

Den svære

Lad eleverne to og to vælge en julesang eller salme og lad dem læse første strofe på nettet eller i en sangbog. Der er et link på hjemmesiden til de fleste salmer. Sangene kan googles.

Lad eleverne vurdere og begrunde, om det er en julesang eller en julesalme.

Lav til sidst en fælles opsamling, hvor grupperne læser deres strofe op og forklarer, om det er en sang eller salme, de har valgt.

I skal bruge til hver gruppe:

- Evt. kopiark 14, som kan vises på smartboard.
- Evt. kopiark 15 til læreren.

